

A FŐISKOLAI KÖNYVTÁRVEZETŐK TANÁCSÁNAK MUNKÁJÁRÓL 1984–1985

Eseményekben, és talán mondhatni, eredményekben gazdag két évre tekinthet vissza a Főiskolai Könyvtárvezetők Tanácsa. A szakmai tevékenységben, az együttműködés fejlesztésében és az érdekvédelem területén egyaránt előrelépésről számolhat be krónikási minőségében a Tanács elnöke, aki e helyen elsőként az FKT céljait megvalósító könyvtár-igazgatók, könyvtárvezetők munkáját köszöni meg, és mindazok támogatását, akik elősegítették feladataink megoldását.

Beszámolómat egy régen várt dokumentum megszületésével kezdem. A főiskolai könyvtárak helyzetének megerősítéséhez könyvtárszakmai és felsőoktatási téren egyaránt leginkább talán az az útmutató járult hozzá, amely – több tervezet megvitatása után – a 204/1984. (Műk.K.14.) MM szám alatt jelent meg a felsőoktatási könyvtárak működtetésével kapcsolatban. Az útmutató az egyetemi és főiskolai könyvtárak feladatának meghatározásához, állományának fejlesztéséhez, szolgáltatási rendszeréhez, a könyvtárak szervezetének, igazgatásának, létszámának, épületének, berendezésének kialakításához nyújt irányelveket, a fejlesztési igények mellett ésszerű mértékben véve figyelembe a gazdasági korlátozó feltételeket is.

Nagy jelentőségű volt a könyvtárvezetők főiskolai megítélésének szempontjából is a 6/1985. (IV.13) MM számú rendelet a közművelődési intézmények vezetőinek besorolásáról. A főiskolai könyvtárosok és a könyvtárvezetők különböző jogszabályok alapján, gyakran teljesen méltatlan kulcsszámok alá voltak besorolva. A jogszabály, amelynek érvényesítésére az FKT egyébként külön levélben hívta fel a könyvtárvezetők figyelmét, kellő módon rendelkezik a vezetői besorolás vitás kérdéseiről. A rendelet megjelenése ellenére még mindig vannak főiskolai könyvtárak, amelyeknek fenntartói nem vették figyelembe az előírásokat. Külön problémát jelent az egyetemek, főiskolák kari könyvtárosainak besorolása. Az FKT tagjai egyöntetűen hátrányosnak tartják a kari könyvtárak vezetőinek, munkatársainak a felsőoktatási intézmények oktatói és egyéb dolgozói munkabérééről szóló 16/1983. (XII.17.) ÁBMH számú rendelkezés szerinti besorolását, különösen önálló székhelyen működő könyvtárak esetében.

Elkészítettük és a Művelődési Minisztérium könyvtári osztálya 1985. október 23-i hatállyal jóváhagyta a Főiskolai Könyvtárvezetők Tanácsa ügyrendjét. Az ügyrend 2. pontja szerint „a Tanács véleményezési, javaslattevési és tanácsadó hatásköre kiterjed a főiskolai könyvtárak tevékenységét, az általuk nyújtott szolgáltatások fejlesztését, a főiskolai könyvtárak egymás közötti, valamint más könyvtárakkal és intézményekkel való együttműködését érintő kérdésekre, így különösen a központi iránymutatások, jogszabályok, tervek, szakmai ajánlások tervezetének megvitatására, továbbá a szakfelügyeleti tevékenységre. A Tanács fórumot nyújt a főiskolai könyvtáraknak eszmecserére, időserű

kérdések megtárgyalására. Képviseli a főiskolai könyvtárosok sajátos érdekeit.” A Tanácsnak az ügyrendben új, bár eddig is érvényesített feladata a főiskolai könyvtárosok érdekképviselete. A létszámmal, a besorolásokkal és egyéb hasonló kérdésekkel kapcsolatban korábban is volt már teendők, a főiskolai könyvtárak, könyvtárosok helyzetének átfogó felmérésére azonban csak 1985-ben került sor. Ebből bekértük a könyvtárak állományára, forgalmára, szolgáltatásaira, kiadványaira, létszámára, helyiség- és felszerelési helyzetére vonatkozó adatokat; összegzésük, elemzésük és a szükséges tanulságok levonása a tagozati ülések feladata lesz.

A helyzetfelmérés második lépcsőjére 1985 végén került sor. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnökségének felkérésére az FKT elnöke is részt vett abban a három tagú munkacsoportban, amely a könyvtáros pálya társadalmi megítéléséről, a könyvtárosok erkölcsi-anyagi megbecsüléséről készít előterjesztést az Országos Könyvtárügyi Tanács részére. Feladatom a felsőoktatási könyvtárosok helyzetére jellemző adatok összeállítás, értékelése volt. A helyzetkép reális kialakításához szükségesnek tartottam az OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ által 1984 elején begyűjtött 778 felsőoktatási könyvtárosra vonatkozó adatlap vizsgálata mellett az 1985. végi helyzet áttekintését is. A főiskolai könyvtárvezetőkhez intézett felkérésemre 21-en küldték el igen tanulságos, adatokban és szempontokban egyaránt gazdag helyzetképüket (az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsa elnökének levelére is hasonló arányban érkeztek válaszok).

A felsőoktatási könyvtárak, könyvtárosok helyzetéről alkotott negatív összkép, a könyvtárvezetők által felvetett problémák megvizsgálása, a javaslatok értékelése magasabb fórumok közeli feladata lesz, mindenestre meggyőződésem, hogy az állapotrajz intézkedések megtételére ösztönzi majd az illetékeseket.

Sikernek könyveljük el, hogy egy főiskolai könyvtáros, *Téglási Ágnes* a győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskoláról nyerte el az 1985–1986-os tanévre az egyesült államokbeli kenti egyetem Gombocz-ösztöndíját. Tanulmányai mellett a felsőoktatási könyvtárak szerepét kívánja megismerni az amerikai könyvtári rendszerben, foglalkozik a pedagógusképző főiskolák könyvtárainak sajátos feladataival, továbbá a könyvtárhasználati oktatás kérdéseivel is. Mindhárom területen hasznos segítséget nyújthat majd a Tanács munkájához is.

A főiskolai könyvtárak munkájának jellemzőit, a működésüket akadályozó gondokat igyekszik feltárni és javaslatokkal segíteni a minisztérium Könyvtári Osztálya által irányított szakfelügyeleti tevékenység. Részben a kiadott szakfelügyelői megbízás keretében, részben a Borsod-Abaúj-Zemplén, Szolnok és Győr-Sopron megyékben végzett átfogó vizsgálatok során két év alatt 13 főiskolai könyvtár szakfelügyeleti vizsgálatára került sor. Közülük többen az intézkedési javaslat eredményeként jelentős változások következtek be, másutt a lehetőségek teljes hiánya miatt a könyvtárak fenntartói és a könyvtárak kénytelenek voltak megelégedni a helyzet regisztrálásával. Úgy vélem azonban, a szakfelügyeleti jelentésekben foglalt ajánlásoknak is van például némi részük abban, hogy a főiskolai könyvtárak közül 11 kért és kapott gyorsmásoló gépet az MTA Soros alapítvány keretében.

A szakfelügyeleti tevékenység sajátos formáját jelentette az a munka, amelynek során *Rónai Tamás*, az OSZK-KMK munkatársa 1985-ben 21 főiskolai könyvtár tartalmi

állományfeltáró, szakkatalógus-készítési munkáját vizsgálta meg és tett javaslatot továbbfejlesztésre, illetve a hibák kijavítására. A felmérés főbb tanulságait az 1985. november 29-én tartott értekezleten vitatták meg, ezúttal nem a könyvtárvezetők, hanem az érdekelteket feldolgozó könyvtárosok részvételével. Az értekezlet második napirendi pontjaként *Varga Ildikónak*, az OSZK-KMK munkatársának előadásához kapcsolódóan beszéltek meg a könyvtárosok a főiskolai könyvtárak leírókatalógus-építési munkájának aktuális kérdéseit.

Mielőtt áttekintenénk a Főiskolai Könyvtárvezetők Tanácsa 1984–1985-ben tartott plenáris, tagozati és más üléseinek programját, a Tanács egy fontos lépésére kell felhívni a figyelmet. Ismeretes, hogy az Oktatási Törvény elfogadása után a Művelődési Minisztérium most végzi – a felsőoktatás továbbfejlesztésével kapcsolatos munkálatok keretében – a törvény végrehajtására vonatkozó miniszteri rendeletek előkészítését. A vitára bocsátott dokumentumok közül egy a felsőoktatási könyvtárakat is közvetlenül érinti, a koncepció a felsőoktatási intézmények szervezetéről és működéséről szóló miniszteri rendelet tartalmára” című munkaanyag. A Tanács tagjainak felhatalmazásával részletes javaslatot tettem az illetékes főosztálynak arra, hogy a rendelet kidolgozása során jobban vegyék figyelembe a felsőoktatási könyvtárak szerepét intézményük oktatási-kutatási tevékenységének támogatásában, feladataikat székhelyük, a régió és az országos szakirodalmi információellátásában. A jelenlegi szövegjavaslat ugyanis nem nyújt kellő lehetőséget a könyvtárak szakmai felelősségének érvényesítésére.

Az FKT tagjai különböző üléseken a két év alatt tíz alkalommal találkoztak. Az üléseken a főiskolai könyvtárak összességét érintő kérdések mellett lehetőség volt szűkebb, szakmai jellegű problémák megtárgyalására is. Minden alkalommal sor került természetesen a házigazda főiskola bemutatására, a könyvtár munkájának részletes ismertetésére is.

A rendezvények sora 1984. április 12-én kezdődött, amikor a pedagógusképző főiskolák tagozata tartotta ülését a Kaposvári Tanítóképző Főiskolán. A fő napirendi pont *Tóth Gyulának*, a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola tanszékvezető docensének vitaanyaga volt a pedagógusképző intézmények könyvtárainak helyzetéről és fejlesztéséről, amelyet az Országos Könyvtárügyi Tanács felkérésére állított össze. Az ülésen elhangzott hozzászólásokat a szerző felhasználta az OKT tagsága elé terjesztett változat kialakításakor. A tőlük kapott észrevételek alapján elkészített anyagot az Országos Könyvtárügyi Tanács elnöksége *Javaslatok a tanár- és tanítóképző főiskolák, óvónőképző intézetek könyvtárainak fejlesztésére* címmel 1985-ben tette közzé.¹ A kaposvári ülésen a könyvtárvezetők megvitatták még *Balla Máriának*, a házigazda főiskola könyvtárosának ismertetését a visszakereső tájékoztatás és a könyvtárközi kölcsönzés helyi gyakorlatáról, továbbá *Ferenczi Zsuzsa* főiskolai adjunktus (Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola) előadását a főiskolai könyvtárakban végzett tájékoztató munka feladatairól, eszközéről.

A mezőgazdasági főiskolai tagozat 1984. szeptember 4-én tartott ülésének a Nyíregyházi Mezőgazdasági Főiskola könyvtára adott otthont. Az ülésen *Grofcsik Gusztávnak*, az AGROINFORM osztályvezető-helyettesének a nemhagyományos dokumentumok beszerzéséről, könyvtári kezeléséről elhangzott előadását vitatták meg a résztvevők. Másnap, szeptember 5-én került sor a Főiskolai Könyvtárvezetők Tanácsának 1984. évi plenáris

ülésére. A rendezvény házigazdája a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola Könyvtára volt. A napirend középpontjában *Juhász Jenő*nek, a Művelődési Minisztérium könyvtári osztálya vezetőjének előadása állt, amelyben a IV. országos könyvtárügyi konferencián elfogadott program végrehajtása kapcsán tekintette át a hazai könyvtárügy helyzetét, a további feladatokat. Az élénk vitát követően *Merkovszky Pál*, a rendező könyvtár vezetője a könyvtáraknak a főiskolai kutatásokat támogató tevékenységéről beszélt; a téma felkért hozzászólója *Futala Tibor*, az Országos Műszaki Könyvtár igazgatója volt, aki részletes áttekintést nyújtott a főiskolai könyvtárak szakkönyvtári feladatairól is.² Az FKT elnöke az ülésen bejelentette, hogy a más feladatkört vállalt *Fogarassy Miklós* helyett az OSZK-KMK részéről a jövőben *Lukátsné Takács Zsuzsa* látja el a felsőoktatási könyvtárakkal kapcsolatos teendőket, köztük az FKT titkársági feladatait is. A plenáris ülés programját szatmári autóbusz-körutazás tette gazdagabbá.

A rendezvények sora a műszaki főiskolai tagozat ülésével folytatódott, amely 1985. május 8-án a Könnyűipari Műszaki Főiskola Könyvtárának rendezésében zajlott le. Az ülésen a könyvtárvezetők megvitatták a pécsi Pollack Mihály Műszaki Főiskola Könyvtárában és az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola Könyvtárában végzett szakfelüyeleti vizsgálat eredményeit, továbbá a pécsi műszaki főiskolai könyvtár fejlesztésére kidolgozott tervet, majd *Cholnoky Győző*, az MM könyvtári osztályának főelőadója beszélt a VII. ötéves terv könyvtári fejlesztési feladatairól.

A pedagógusképző főiskolák tagozatának ülését 1985. június 5-én Egerben tartották, a házigazda a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Könyvtára volt. A résztvevők megvitatták *Varga Sándornak*, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum osztályvezetőjének az Országos Pedagógiai Információs Rendszer tervezetéről elhangzott előadását. A résztvevők a vitában hangsúlyozták aktív részvételi szándékukat a rendszer munkájában, az OPIR szolgáltatásainak terjesztésében. Az ülés programjában a könyvtárvezetők megtárgyalták a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Könyvtárában és a szegedi *Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Könyvtárában* végzett szakfelüyeleti vizsgálat tanulságait, majd meghallgatták *Cholnoky Győző* ismertetését a következő tervidőszak feladatairól.

A mezőgazdasági főiskolai tagozat következő ülésének 1985. szeptember 11-én a szegedi Élelmiszeripari Főiskola adott otthont. Előbb *Pálinkás Györgyné* főmunkatárs (AGROINFORM) előadása hangzott el a mezőgazdasági főiskolai könyvtárak helyzetének alakulásáról a VI. ötéves terv időszakában, majd *Vörös Györgyné*, az AGROINFORM osztályvezetője adott áttekintést az agrárfelsőoktatási könyvtárak feladatairól a VII. ötéves tervidőszakban.

A kialakulóban lévő gyakorlatnak megfelelően 1985-ben is egymást követő napokon rendeztünk meg egy tagozati ülést és az FKT plenáris ülését. A gazdasági főiskolák tagozata szeptember 17-én tartotta ülését a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola Könyvtárának szervezésében. A számítógépes információszolgáltatás lehetőségeiről *Horváth Tibornak*, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum főigazgató-helyettesének hangzott el előadása, majd a közgazdasági szakterület információs együttműködési formáiról, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának szerepéről beszélt *Huszár Ernőné*, a könyvtár főigazgatója. Az előadásokat korreferátumok egészítették ki.

